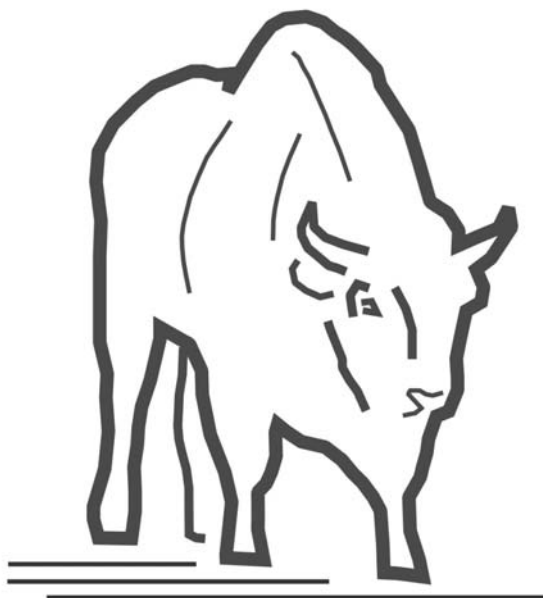

***Тези доповідей Конференції
молодих дослідників-зоологів – 2009***

*м. Київ, Інститут зоології,
8–9 квітня 2009 р.*

Зоологічний кур'єр
№ 3, квітень 2009

Тези доповідей Конференції молодих дослідників-зоологів – 2009 (м. Київ, Інститут зоології НАН України, 8–9.04 2009 р.). — Київ, 2009. — 61 с. — (Зоологічний кур'єр, № 3.) — <http://izan.kiev.ua/KMDZ09-abstr.pdf>

У збірнику подано тези доповідей Конференції молодих дослідників-зоологів України, що працюють у галузі дослідження фауни, систематики, екології, морфології тварин, палеонтології, зоогеографії та охорони тваринного світу. Загалом, протягом Конференції, представлено 61 доповідь учасників з 13 областей України та АР Крим.

Тези, включені до збірки, представлені у вигляді, в якому були подані авторами з деякими суто технічними правками. Організатори конференції не несуть відповідальності щодо науковості та змісту представлених матеріалів.

Технічне редагування: Годлевська О. В., Атамась Н. С.
Верстка: Годлевська О. В.

Головними причинами різкого погіршення стану популяції зубра, на нашу думку, є припинення уваги держави до питання збереження зубра, розквіт браконьєрства, а також комерційне полювання, що організовувалося Держкомлісгоспом України на зубрів під виглядом селекційного відстрілу.

В умовах, коли в результаті дій Київського еколого-культурного центру та «Екоправо-Київ» офіційні документи, що дозволяли проведення валютних полювань на зубра скасовані, необхідним є започаткування робочої групи по зубру з вчених, громадськості та чиновників при Комісії по Червоній книзі та роботі вказаної групи спільно з Міністерством охорони навколишнього природного середовища над формуванням та затвердженням довгострокової державної програми по збереженню та розселенню зубра, подібної до існуючих у Польщі, Білорусі та Росії.

Пріоритетним є також робота з пошуку місць сил та засобів для розселення зубрів на територіях природно-заповідного фонду, а також розвитку мережі природно-заповідного фонду в місцях помешкання зубрів. Наразі необхідним є створення заказників для Уладівської та Стирської субпопуляцій, а також термінове розширення заказників “Зубр” (Волинська область) та “Зубровиця” (Чернівецька область).

Необхідне підвищення охоронної категорії зубра в Червоній книзі до II – вразливий вид, який в найближчому майбутньому може бути віднесено до категорії «зникаючий», якщо дія факторів, що впливають на популяцію не припиниться.

Актуальним є створення правового механізму державної компенсації збитку, нанесеного зубрами сільському господарству, а також державної допомоги у вигляді кормів для підгодовлі тим господарствам, які утримують зубрів. При цьому ці корми можуть споживатися і іншими цінними мисливськими видами, що створює фактор вигоди утримання зубрів мисливськими господарствами. Доцільним є внесення до Постанови Кабінету міністрів України «Про перелік видів діяльності, що належать до природоохоронних заходів» пункту про охорону зубрів, що дозволить більш вільно виділяти кошти з обласних екологічних фондів.

Необхідною є також ціла низка заходів еколого-освітнього характеру. Для привернення уваги вчених, громадськості та органів влади до проблеми збереження зубра в Україні коаліцією екологічних організацій України, Теріологічною школою за підтримки Міністерства охорони навколишнього природного середовища України 2009 рік оголошено роком зубра на Україні.

GIS-search of woodlands suitable for creating of free-living *Bison bonasus* L. populations in Ukraine

* I. Parnikoza, ** M. Kaliuzhna

* *Kyiv Ecological & Cultural Center*

** *Schmalhausen Institute of Zoology of NAS of Ukraine*

The research is devoted to identifying territories which are potentially suitable for new bison populations in Ukraine basing on results of GIS-analyses. Earlier an estimation of a woodland size which is needed to support a stable population of this species was made: 300 km² for short-term survival of a viable population of 100 specimens; and 3000 km² for long-term survival of 1000 heads (Парнікоза, 2008). With help of GIS (ArcInfo 8.1) we analyse all forested territories with a required size in Ukraine. In case of search territories suitable for creating of herds in 1000 individuals and more a presence of transboundary woodland territories was considered too.

Taking into account facts of conflict situations (bison \leftrightarrow farmers, poachers) and mortal cases of bison on roads, a density of human settlements' and roads' density (SRD) in selected woodlands was estimated additionally. SRD value was scaled by marks from 1 (the lowest) to 9 (the highest). Territories with SRD with 4 and less were considered as suitable.

As a result 10 suitable territories were selected. A habitat quality of Tsuman', Bukovyna and Skolivs'ki Beskydy woodlands (with existing nowadays bison populations) was proved. Woodlands suitable for creating > 1000 ind. herbs are the next:

- Carpathian forests including territories with existing Bukovyna and Skolivs'ki Beskydy populations and adjacent grounds from side of Poland, Slovakia and Romania;
- forests of Volodymyr and Luboml' districts of Volyn' Province including Bialopole forests of Poland;
- Ripins'ki and Gorodnyans'ki forests of Chernigiv Province with adjacent Belarusian ones;
- Polissya woodlands of Rivne and Zhytomyr Provinces at the border with Belarus;
- Desnyans'ko-Staroguts'ki forests of Ukraine united with Bryans'ki forests of Russia.

However, some territories of Ukrainian bison populations existing in present or existed in recent past (extinct in result of poaching) don't get into the list of suitable woodlands. They are: Konotop forests and Khmel'nyts'ky forestry (Uladiiv population), forests near Styr River (Lopatyn population) and south-west forests of Chernigiv region (Daniv population, extinct because of poaching).

Nevertheless, a practice of bison husbandry in Poland (Tracz et al., 2008) and in former Ukrainian SSR shows that stable populations can exist even in densely populated territories. For example, Uladiiv and Lopatyn populations in Ukraine reached quantity of 126 and 83 heads, respectively (Крижановський, Самчук, 2004; Борејко, 2008).

Extinct Daniv population, which in 1992 amounted 120 heads, occupied fragmented forest tracks and, possibly, used additional resources on adjacent arable lands and meadows.

Insufficient quality of cartographic patterns disables to estimate "forest data" in complex (area of woodlands, meadows and adjacent agrocoenoses). That makes to be careful using received GIS-data. In the same time selected due GIS-methodology territories are worthy for a detailed and thorough ecological assessment in the first place, with the purpose of determination of opportunities for creating new or development of existing bison populations.

Особенности проявления полового диморфизма по пропорциям тела у зеленых лягушек *Rana esculenta* complex

Н. А. Петренко

Киевский национальный университет им. Т. Г. Шевченко

Особенности проявления полового диморфизма у трех видов зеленых лягушек изучали, сравнивая взрослых самцов и самок по относительным (приведенным) значениям 25 промеров тела. Исходные значения этих признаков приводились к $L=70$ мм (в работе все числовые показатели указаны в мм) с целью избавления от влияния общих размеров. Всего обработано 95 особей лягушек.